

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
และการตราพระราชบัญญัติ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

และการตราพระราชบัญญัติ

๑. การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายที่มีลักษณะพิเศษที่รัฐธรรมนูญระบุชื่อและหลักการสำคัญเอาไว้โดยเฉพาะเพื่อขยายบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีกระบวนการตราและพิจารณาเหมือนกับการตราพระราชบัญญัติ แต่มีลักษณะพิเศษโดยรัฐสภาจะตราขึ้นได้เฉพาะในกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ตราขึ้นและกำหนดเนื้อหาสาระสำคัญไว้ อันเป็นการผูกพันให้รัฐสภาจะต้องตรากฎหมายให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักการที่รัฐธรรมนูญกำหนดเท่านั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๐ ฉบับ คือ

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
๕. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
๖. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๗. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
๘. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
๙. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
๑๐. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑.๑ ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้ก็แต่โดย

๑. คณะรัฐมนตรี โดยข้อเสนอแนะของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง
๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

๑.๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ ให้กระทำเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ โดยให้เสนอต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวัน โดยการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา ถ้าที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามร่างที่เสนอ และภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็น

- ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องไม่มีข้อทักท้วงภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

- ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ได้ให้เสนอความเห็นไปยังรัฐสภาและให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับความเห็น ในการนี้ ให้รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระตามที่เห็นสมควรได้ และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

๒. การตราพระราชบัญญัติ

การตราพระราชบัญญัติ คือ กระบวนการหรือขั้นตอนในการเสนอและพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติจนมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย

๒.๑ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติ ให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน และจะเสนอได้ก็แต่โดย

(๑) คณะรัฐมนตรี

(๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน

(๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน เข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติซึ่งผู้เสนอเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเงิน หมายถึง ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- ๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร
- ๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน
- ๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน การใช้เงินกู้หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ
- ๔) เงินตรา

ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะเป็นผู้วินิจฉัย

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณากรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิกรณีดังกล่าว

มติของที่ประชุมร่วมกันในการพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็น

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ใช้เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเพิ่มเติมอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

๒.๒ กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

๒.๒.๑ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจะต้องเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณา เป็น ๓ วาระ ดังนี้

วาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ

เป็นการพิจารณาหลักการของร่างพระราชบัญญัติว่าสมควรจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ โดยผู้เสนอจะชี้แจงหลักการและเหตุผลประกอบการเสนอของร่างพระราชบัญญัติ แล้วให้สมาชิกอภิปรายได้ไม่ว่าจะอภิปรายคัดค้านหรือสนับสนุน หรือข้อซักถาม เมื่อจบการอภิปรายแล้ว ที่ประชุมจะลงมติว่าจะรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ ถ้าที่ประชุมมีมติรับหลักการก็จะเข้าสู่การพิจารณาในวาระที่สอง แต่ถ้าไม่รับหลักการ ร่างพระราชบัญญัตินั้นก็เป็นอันตกไป

แต่ในบางกรณีที่ประชุมจะลงมติให้ส่งคณะกรรมการพิจารณาหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้นก่อนก็ได้เพื่อประโยชน์ในการพิจารณา เมื่อพิจารณาเสร็จแล้วก็จะทำรายงานเสนอต่อสภาเพื่อเข้าสู่การพิจารณาของสภาต่อไป

ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกเป็นผู้เสนอ คณะรัฐมนตรีอาจขอรับร่างไปพิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้ ซึ่งเป็นเอกสิทธิ์ของคณะรัฐมนตรี เมื่อครบกำหนดเวลาการรอการพิจารณาแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรก็จะส่งบรรจุเข้าระเบียบวาระเพื่อพิจารณาต่อไป

วาระที่สอง ขึ้นพิจารณาโดยคณะกรรมการและการพิจารณารายมาตรา

การพิจารณาในวาระที่สองเป็นการพิจารณาในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติ มี ๒ ลักษณะ คือ สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ดำเนินการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการเต็มสภา หรือมีมติแต่งตั้งและมอบหมายให้คณะกรรมการคณะใดคณะหนึ่งเป็นผู้พิจารณา ดังนี้

- การพิจารณาโดยคณะกรรมการเต็มสภา ถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนทำหน้าที่เป็นกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น ซึ่งจะใช้สำหรับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องออกใช้บังคับหรือเป็นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มีรายละเอียดไม่มากและไม่ยากในการพิจารณา โดยการพิจารณาครั้งเดียวสามวาระ ไม่มีขั้นตอนการ

ยื่นคำขอแปรญัตติ มีผลการพิจารณาเป็นรายมาตราในชั้นกรรมาธิการและเป็นการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สองคราวเดียวกัน

- การพิจารณาโดยคณะกรรมการที่สภาแต่งตั้ง อาจเป็นคณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญก็ได้

หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมาธิการในคณะกรรมการชุดนั้น และเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติก็ให้เสนอคำขอ “แปรญัตติ” ต่อประธานคณะกรรมการที่พิจารณาร่างนั้น ภายในเจ็ดวันนับแต่วันถัดจากวันที่สภารับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติเว้นแต่สภาจะได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้เป็นอย่างอื่น

ทั้งนี้ การแปรญัตติต้องแปรเป็นรายมาตราและการแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิมต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

วาระที่สาม ชั้นลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติ

การพิจารณาในวาระที่สามไม่มีการอภิปราย และให้ที่ประชุมลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ ในกรณีที่สภาลงมติไม่ให้ความเห็นชอบ ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป แต่ในกรณีที่สภามีมติให้ความเห็นชอบ ให้ประธานสภาดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาต่อไป

๒.๒.๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภา

วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็น ๓ วาระ เช่นเดียวกับการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร แต่ต้องพิจารณาตามกำหนดเวลาให้แล้วเสร็จภายในหกสัปดาห์ แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงินต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสัปดาห์ กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุมและให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา เว้นแต่วุฒิสภาจะได้ลงมติขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษไม่เกินสามสัปดาห์ หากวุฒิสภาพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภา จะพิจารณาดังนี้

๑. กรณีวุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย
๒. กรณีวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ต้องยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน แล้วส่งคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร ครบหนึ่งร้อยแปดสัปดาห์ สภาผู้แทนราษฎรจึงจะสามารถนำกลับมาพิจารณาอีกครั้ง แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินให้ลดเหลือสิบวัน หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำกลับมาพิจารณาใหม่และลงมติยืนยันร่างเดิมด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ถือว่าร่างนั้นได้รับความเห็นชอบแล้วให้นำเข้าสู่ขั้นตอนประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป
๓. กรณีวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม วุฒิสภาต้องส่งร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมไปยังสภาผู้แทนราษฎร เมื่อสภาผู้แทนราษฎรรับทราบและเห็นชอบด้วย ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ได้ทันที แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบให้ทั้งสองสภาตั้งบุคคลที่มีจำนวนเท่ากันขึ้นเป็น “คณะกรรมาธิการร่วมกัน” เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นอีกครั้ง ต้องรายงานและเสนอร่างกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมแล้วต่อทั้งสองสภา ถ้าสภาทั้งสองเห็นชอบด้วย ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ได้ทันที แต่ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยให้ยับยั้งร่างนั้นไว้ก่อน ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออาจยกขึ้นมาพิจารณา

ใหม่ได้หลังหนึ่งร้อยแปดสิบวัน โดยอาจยื่นยื่นร่างเดิมหรือร่างที่
คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาก็ได้

๒.๓ กรณีพระมหากษัตริย์ทรงเห็นชอบและไม่เห็นชอบ

สำหรับกระบวนการลงพระปรมาภิไธยโดยพระมหากษัตริย์ นายกรัฐมนตรีจะต้อง
นำขึ้นทูลเกล้าฯ ภายในยี่สิบวัน หลังจากที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา
หากพระมหากษัตริย์ทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
และมีผลบังคับใช้ แต่ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงไม่เห็นชอบและทรงใช้อำนาจยับยั้ง
ร่างพระราชบัญญัตินั้นจะถูกส่งคืนมายังรัฐสภาโดยไม่ทรงลงพระปรมาภิไธย หรืออาจทรง
เก็บร่างนั้นไว้โดยไม่พระราชทานคืนมายังรัฐสภาจนล่วงพ้นเวลาเก้าสิบวัน ในกรณีนี้รัฐสภา
จะต้องประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ หากรัฐสภามีมติยืนยัน
ตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา
ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ อีกครั้งหนึ่ง หากพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลง
พระปรมาภิไธยและทรงพระราชทานคืนมาภายในสามสิบวัน ให้นายกรัฐมนตรีนำ
ร่างพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่ง
ว่าพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

บรรณานุกรม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. (พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพฯ: สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๒.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรพุทธศักราช ๒๕๖๒.” สืบค้นเมื่อ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒. จาก https://library2.parliament.go.th/giventake/content_give/force-hr2562.pdf,

เพจเยี่ยมชมรัฐสภา

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร